

Α. Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο

Δημοκρατία και πνευματική καλλιέργεια

Η πνευματική καλλιέργεια βρίσκεται μέσα στην ουσία της δημοκρατίας - και τόσο πολύ, ώστε να μην αποτελεί απλό συνδρόμο ή παρεπόμενο, αλλά γενεσιουργό στοιχείο. Ίσως σε κοινή εποχή της ιστορίας του κόσμου δεν έγινε τόσος λόγος για τη δημοκρατία όσος γίνεται σήμερα. Αλλά συμβαίνει πολύ συχνά να μην ξέρουμε, για τι πράγμα μιλούμε. Η έννοια "δημοκρατία" αυτοπολλαπλασιάζεται και φαρδύνει και υποχρεώνεται να περιλάβει τα πάντα, τόσο που να μη μας ξφηνιάζει, όταν αντικρίζουμε και τα συγγενέτερα καθεστώτα να υποκρίνονται πως είναι δημοκρατίες. Ολοκληρη η γη είναι γεμάτη δημοκρατίες, ενώ από την άλλη μεριά οι πραγματικές δημοκρατίες είναι σπανιότερες, αν υπάρχουν, βέβαια, πραγματικές δημοκρατίες, γιατί και οι νομιζόμενες πραγματικές δημοκρατίες στις περισσότερες περιπτώσεις δεν είναι παρά πλάσμα της επιθυμίας και της φαντασίας, όπου η δυναμική μειοψηφία καταδυναστεύει την πλειοψηφία ή η πλειοψηφία γίνεται τύραννος της μειοψηφίας. Δημοκρατία δεν μπορεί να είναι τίποτε άλλο παρά ο χώρος, όπου ο ελεύθερος πολίτης προσέγει ένα ελεύθερο σύνολο προς κοινό όφελος. Όλα τ' άλλα είναι ως έγγιστα. Η δημοκρατία είναι πολιτική, κοινωνική και πνευματική. Και βλασταίνει μόνο στο έδαφος της ελευθερίας, της κοινής συγκατάθεσης και της αγαθής προαίρεσης. Αν είναι έτσι τα πράγματα - και είναι, νομίζω - τότε η πνευματική καλλιέργεια πρέπει ν' αναζητηθεί στις ρίζες και στους καρπούς της ελευθερίας. Η πνευματική καλλιέργεια πηγάζει από τον ελεύθερο στοχασμό και στηρίζει την πνευματική δραστηριότητα. Φρονώ πως είναι αυτόντο το ύψος. Το αιχμάλωτο πνεύμα έχει δημιουργηγίσει κατορθώματα, που δεν μπορούν, ωστόσο, να νοηθούν παρά σαν εκδηλώσεις ανταρσίας. Μόνο η δημοκρατία, ακόμη και η ως έγγιστα, παρέχει στο πνεύμα και στη δημιουργική ορμή το οξυγόνο, που τους χρειάζεται. Τα γράμματα, οι επιστήμες, οι τέχνες δεν επιδέχονται δεσμεύσεις. Όπου παρεμποδίζεται η διαφώνια και καταδιώκεται ο αντίλογος, η πνευματική καλλιέργεια υποφέρει δεινά και αναζητεί απεγνωσμένα ανορθόδοξους τρόπους, για να μπορέσει να υπάρξει. Δε λείπουν τα πρόσφατα παραδείγματα στον τόπο μας, ώστε να μη χρειάζεται περισσότερος λόγος.

Πώς θέλετε να εμφανισθεί η κατάσταση σε μια σύγχρονη κοινωνία, όταν περνά κρίση η δημοκρατία; Το πολιτιστικό επίπεδο πέφτει, την υψηλή μορφή του λόγου διαδέχεται η φλύαρη δημοκρατία, ο στοχασμός χάνει το βάθος του και τη σημασία του, η πνευματική ζωή μεταμορφώνεται σε καθαρά χρησιμοθηρική υπόθεση, που την ανάγουν σε κανόνα ζωής οι ευέλκτοι, οι κλάκες, οι κοφίκοι, οι καιροσκόποι και οι "καλλυβιστές" των γραμμάτων, των τεχνών, των επιστημών - δηλαδή όσοι δεν έχουν ηθική υπόσταση και παροδίνουν τα ιερά και τα όσια στον ισχυρό της κάθε μέρας, για να κερδίσουν ανταλλάγματα ευημερίας, πρόσκαιρης φήμης και πρόσκαιρης επηροής. Οι άλλοι είτε καταδικάζουν τον ευατό τους σε υπερορία είτε σωπαίνουν είτε καλλεργούν την υπαινικτική έκφραση είτε καταβυθίζονται στον ερημηισμό. Το λαμπρό πνεύμα τίθεται "υπό το μόδιον" και την παραφυλακή του ανθρώπινου σπρόφυτου που είναι ο καταδότης. Η παιδεία, που ο προορισμός της είναι να θρεψει γεν-

ναίους, υψηλόφρονες και ελεύθερους ανθρώπους, γίνεται κακόφημη θεραπευτική των κρατούντων και άδειος λόγος. Δημοκρατία σημαίνει πλουσιόδοξη παιδεία, ανοιχτόμυαλη και ανοιχτόκαρδη, σημαίνει ανεμπόδιστη δημιουργία, σημαίνει απροκάλυπτη έρευνα, σημαίνει ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Ο ξεπεσμός του δημοκρατικού φρονήματος είναι και ξεπεσμός της πνευματικής καλλιέργειας. Οι "φωτισμένες δεσποτίες" είναι ιστορικές εξαιρέσεις, που ουσιαστικά δε σημαίνουν τίποτε, γιατί δημιουργούνται μόνο, όταν οι άνθρωποι του πνεύματος κατορθώνουν να υπερκερύνουν τους δυνάστες και όχι, όταν οι δυνάστες αυτοπροαίρετα κατορθώνουν να δημιουργούν μια μικρή κοινωνία εκλεκτών από δικό τους φωτισμό. Ο δυνάστης είναι πάντα μια ιστορική απάτη, μια πολιτική επίφαση, δεν είναι ουσία ψυχής και ουσία ζωής. Εδώ, καθώς είναι φανερό, ο λόγος δεν είναι για "κρηία ή καλλωπίσματα πλούτου".

Μέγιστο. Και δε χρειάζεται να το επιστημάνω ιδιαίτερα. Μια δημοκρατική πολιτεία είναι φανερό, από όσα παρατήρησα ήδη, ότι παίρνει όλα τα μέτρα που χρειάζεται για τον αληθινό φωτισμό του λαού. Η κυριότερη φροντίδα της είναι η παιδεία. Όσο γίνεται περισσότερα και τελειότερα οργανωμένα σχολεία, προγράμματα μελετημένα με σύνεση και απαλλαγμένα από ανούσεις πολλολογίες, ίδρυση λαϊκών βιβλιοθηκών σε κάθε τόπο και στους μεγάλους τόπους σε κάθε γειτονιά και ασταμάτητος εφοδιασμός τους με νέα βιβλία. Καθιέρωση παροχών προς την επιστημονική έρευνα και την καλλιτεχνική δημιουργία. Παρακολούθηση από σιά της συνόλης πνευματικής δραστηριότητας της χώρας κι ενθάρρυνση κάθε ατομικής προσπάθειας με την εξασφάλιση λογικών πόρων ζωής σε κάθε άνθρωπο, που είναι αληθινά προικισμένος και μοχθεί για το καλύτερο. Η εποχή μας, και πολύ σωστά, δεν ανέχεται τους δυστυχημένους, εξαιρομής των κοινωνικών συνθηκών, μεγαλοφυείς. Οι πεινασμένες μεγαλοφυείς ανήκουν σ' άλλους καιρούς, που είχαν πολύ βολικά ταύτιση την κανσότητα της δημιουργίας με τη στέρηση και την ασώπαστη θλίψη. Όλα τούτα είναι μόνο ενδειχτικά. Μπορεί να τα συνοψίσει κανείς σ' ένα σύντομο αφορισμό: "Η δημοκρατία έχει χρέος να προσφέρει όλα τα μέσα κι όλη την άνεση σε όλους, όσοι είναι ικανοί να της αντιπροσφέρουν, χωρίς και να παραμερίσει, βέβαια, τους λαστούς". Αυτή, νομίζω, είναι η σωστή τοποθέτηση του ζητήματος.

Ι. Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Β. Ε Ρ Ω Τ Η Σ Ε Ι Σ

Α. Να παρουσιάσετε στην τάξη το περιεχόμενο του κειμένου σε μία περίληψη 120 - 150 λέξεων.

Β., Ποια είναι κατά τον συγγραφέα τα επακόλουθα της κρίσης της δημοκρατίας;

Β., Στο κείμενο είναι εμφανής η μεταφορική λειτούργεια της γλώσσας. Αφού παραθεσете χαρακτηριστικά χωρία, προσδιορίστε τι επιτυγχάνεται με τη χρήση της.

Β., Πώς θέλετε να εμφανισθεί η κατάσταση ... Αυτή, νομίζω είναι η σωστή τοποθέτηση του ζητήματος". Να γράψετε ένανπλαγιόπλο για κάθε παράγραφο του αποσπάσματος αυτού.

Β., Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: φλύαρη, υπερορία, ανεμπόδιση, θεραπευτική, υπερκερύνουν.

Β., Να οηχνεύσετε τη συνοχή μεταξύ των παραγράφων.

Γ. Με αφορμή τη μελέτη των απόψεων του Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου στο παραπάνω κείμενο, αποφασίζετε να γράψετε ένα άρθρο για να δημοσιευτεί στο περιοδικό που εκδίδει το σχολείο σας. Με δεδομένο ότι κύριο μέλημα της δημοκρατικής πολιτείας είναι ο φωτισμός του λαού αναφερθείτε στους παράγοντες που μπορούν να συμβάλουν στη σφουρηλάτωση δημοκρατικού ήθους καθώς και στις υποχρεώσεις που θα κληθείτε ως αμριανοί πολίτες να επωμιστείτε για την όσο το δυνατό πιο ουσιαστική προσέγγιση του ιδανικού της δημοκρατίας (500 - 600 λέξεις).

A. ΚΕΙΜΕΝΟ
Η προσφώνηση του Προέδρου της Δημοκρατίας
κ. Κ. Στεφανοπούλου προς
τον Πρόεδρο των ΗΠΑ κ. William Jefferson Clinton.
(ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ)

...Η σύγχρονη Ελλάς, κύριε Πρόεδρε, όπως καλώς γνωρίζετε, είναι κράτος ειρηνικό, σεβόμενο απολύτως τις διεθνείς υποχρεώσεις του με άριστα λειτουργούν δημοκρατικό πολίτευμα, με ισχυρά και αναπτυσσόμενη οικονομία, μέλος της Ευρωπαϊκής Ενωσης και πολλών άλλων διεθνών οργανισμών, σημαντικός παράγων σταθερότητας εις την περιοχή των Βαλκανίων. Δεν αγαπούμε τον πόλεμο, ούτε τον προβάλλουμε ως μέσον επίλυσης διαφορών, αποδεχόμεθα και στηρίζομε τις αποφάσεις του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, σεβόμεθα και επικαλούμεθα το διεθνές δίκαιον και τις διεθνείς συνθήκες και διατηρούμε φιλικές σχέσεις με όλους τους γείτονές μας, μη έχοντας άλλα προβλήματα πέραν αυτών που προκαλούνται εις βάρος μας από την επιθετική πολιτική της Τουρκίας.

Επιπελούμενος από το μεγάλο προσωπικό ενδιαφέρον σας για την επίλυση του επί 25ετιών χρονίζοντος Κυπριακού προβλήματος, επιτρέψτε μου να υπενθυμίσω προς όλους τους παρευρισκόμενους ότι το πρόβλημα αυτό προκλήθηκε από την στρατιωτική εισβολή της Τουρκίας στη νήσο, προς αποκατάστασιν, όπως τότε είπε, του διαταραχθέντος από την αποπειρά κατά του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου νομίμου πολιτεύματος, ότι έκτοτε και παρά την αποκατάσταση της νομιμότητας συνεχίζει την κατοχή του 38% του εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας και αρνείται να συμμορφωθεί προς τις αποφάσεις και τα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών. Επίσης να προσθέσω ότι ο τουρκικός πληθυσμός της νήσου ανήχεται κατά την εισβολή στο 18% του συνολικού και ο ελληνικός εις το 80%, ότι μετά την εισβολήν το ήμισυ του τουρκικού πληθυσμού εγκατέλειψε την νήσον και αντικαταστάθη από εποίκους μεταφερθέντες από την Ανατολίαν, ότι 180.000 Ελληνοκυπρίων παραμένουν πρόσφυγες, εμποδιζόμενοι να κατοικήσουν στους τόπους της γεννήσεώς τους και να απολαύσουν τις περιουσίες τους, ότι ο κ. Ντενκτάς αρνείται να συζητήσει τις προτάσεις που κατά καιρούς έχουν υποβληθεί και ότι της μιας πλευράς αρνούμενης να υποχωρήσει μερικοί λέγουν ότι ίσως υπάρχει φόβος να κληθεί η άλλη να καλύψει διά των ιδικών της βημάτων την ζητούμενη προσέγγιση.

Κύριε Πρόεδρε, εάν το Κυπριακό πρόβλημα πρόκειται να επιλυθεί πρέπει να επιλυθεί συμφώνως με τις αρχές της Δικαιοσύνης και της Δημοκρατίας. Δεν είναι δυνατόν να επιλυθεί με την αποδοχήν της στρατιωτικής βίας και των τετελεσμένων. Δεν είναι νοητόν το μελετώμενον δικονομικόν πολίτευμα να παραγκωρίσει την συντριπτικήν πλειοψηφίαν των Ελληνοκυπρίων, όπως δεν είναι νοητόν να παραγκωρισθούν τα ατομικά δικαιώματα όλων των Κυπρίων αφού τα δικαιώματα αυτά οπουδήποτε του κόσμου παραβιάζόμενα κινούν όχι μόνον την συμπάθειαν αλλά και την επέμβαση των Δημοκρατικών κρατών. Τέλος, η έναρξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην ΕΕ δεν επιτρέπεται να εξαρτηθεί από την προηγουμένη λύση του Κυπριακού προβλήματος. Το ζήτημα αυτό πιστεύω ότι είναι πρωταρχικής σημασίας.

Αλλά υπάρχουν και οι λεγόμενες διαφορές στο Αιγαίο. Ο προσδιορισμός των ορίων της υφαλοκρηπίδος, του μόνου δηλαδή υπαρκτού προβλήματος, θα είχε επιτευχθεί εάν η Τουρκία εδέχετο ότι τα νησιά έχουν υφαλοκρηπίδα όπως προβλέπουν οι διατάξεις του Δικαίου της θαλάσσης, το οποίον έχει αποδεχθεί και η μεγάλη σας χώρα, οι διεκδικήσεις επί διαφόρων νήσων και νησιδίων του Αιγαίου δεν θα έπρεπε ούτε ως σκέψεις να διατυπώθουν, αν η Τουρκία ενθιμείτο τις υποχρεώσεις της τις προκύπτουσες από τη Συνθήκη της Λωζάννης συμφώνως προς τα άρθρα 12 και 16 της οποίας παρητήθη παντός δικαιώματος και οποιουδήποτε τίτλου επί νήσων κειμένων πέραν των τριών μιλίων από τις ακτές της, με εξαίρεση την Ιμβρο, Τένεδο και τη νήσο των Λαγών, η απειλή πολέμου δεν επιτρέπεται να διατυπώνεται σε καμία περίπτωση από τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών, πολύ περισσότερο όταν διατυπώνεται εν σχέσει με την άσκηση δικαιώματος αναγνωριζόμενου από το Δίκαιο της Θαλάσσης, όπως είναι η επέκταση των χωρικών υδάτων.

Ηδη οι σεισμοί που έπληξαν και τις δύο χώρες προκαλέσαν ισχυρό λαϊκό αισθήμα αμοιβαίας συμπάθειας και αλληλεγγύης, το οποίον όλοι δικαίως ελπίζομε να ενισχυθεί με λόγους και ενεργείας προς την κατεύθυνση της φιλίας και της συνεργασίας μεταξύ των δύο χωρών. Κανείς περισσότερο της Ελλάδος δεν επιθυμεί αυτή τη φιλία και συνεργασία η οποία θα απορεί ενεργητική για την περαιτέρω οικονομική ανάπτυξη των δύο χωρών με την αποφυγή των πολυδάπανων εξοπλισμών.

Η Ελλάς έχει προτείνει προς κάθε κατεύθυνση και βεβαίως προς την Τουρκία τη διαδικασία του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης, η οποία έχει τις εγγυήσεις αλλά και τη δεσμευτικότητα των αποφάσεων του Δικαστηρίου αυτού και επικουρείται η πρόταση αυτή από τη διεθνή κοινότητα. Η διεθνής κοινότης γνωρίζει πολύ καλά τας διατάξεις του Διεθνούς Δικαίου και των διεθνών συνθηκών. Γνωρίζει το Δίκαιον της Θαλάσσης, γνωρίζει τις ρυθμίσεις της Συνθήκης της Λωζάννης, όπως γνωρίζει και τα άρθρα των πρωτοκόλλων που υπεγράφησαν μεταξύ Τουρκίας και Ιταλίας για τα δωδεκάνησα. Η διεθνής κοινότης γνωρίζουσα όλα αυτά και μη λαμβάνουσα θέση, φοβούμεται ότι αβέλα της ενισχύει τις αβάσιμες διεκδικήσεις και τις επιθετικές διαθέσεις.

Η Ελλάς δε ζητεί από κανένα να μεσολαβήσει υπέρ αυτής, επικαλείται απλάς το δίκαιον και τη νομιμότητα, διότι πιστεύει ότι βασικό στοιχείο του πολιτισμού μας δεν είναι τόσο η στήριξη των πάσης φύσεως συμφερόντων μας, όσον η στήριξη της νομιμότητος. Ορθότερο θα ήτο αν έλεγα ότι πρωταρχικό συμφέρον όλων είναι η υπεράσπιση της νομιμότητος.

19-11-1999

B. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Ποιες Διεθνείς Συμφωνίες και Αρχές επικαλείται ο ομιλήτης; Ποια σκοπιμότητα εξυπηρετεί η συνεχής αυτή επικάλυψη;
2. Να προσδιορίσετε τις μορφές πειθούς που χρησιμοποιούνται στο κείμενο αυτό. Να δώσετε απο ένα παράδειγμα.
3. Να εντοπίσετε τα είδη των τεκμηρίων που αναφέρονται στο κείμενο.
4. Να παραστήσετε σχηματικά τα επιχειρήματα που αναφέρονται στην τέταρτη παράγραφο του κειμένου.
5. "...βασικό στοιχείο του πολιτισμού μας δεν είναι τόσο η στήριξη των πάσης φύσεως συμφερόντων μας, όσον η στήριξη της νομιμότητος. Ορθότερο θα ήτο αν έλεγα ότι πρωταρχικό συμφέρον όλων είναι η υπεράσπιση της νομιμότητος". Να σχολιάσετε και να τεκμηριώσετε τον ισχυρισμό του ομιλήτη. (400 λέξεις)

A. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τι σχέση έχει ο πλούτος με την ευτυχία;

Μια φορά και έναν καιρό λέει το παραμύθι μια μεγάλη εταιρεία χάρισε λίπασμα σε χωρικούς της Αφρικής για να διπλασιάσουν τη σοδειά τους. Αυτό και έγινε. Οι επιχειρηματίες πίστεψαν ότι είχαν σπείρει τους σπόρους της αποτελεσματικής γεωργίας. Αλίμονο, όμως, την επόμενη χρονιά οι χωρικοί δε φύτεψαν τίποτα. "Γιατί δε φυτεύετε;" ρώτησαν οι επιχειρηματίες. Οι χωρικοί θεώρησαν ανόητη την ερώτηση. "Η τελευταία σοδειά διπλασιάστηκε" απάντησαν "μας φτάνει για να θρέψουμε τις οικογένειές μας ως του χρόνου". Αληθινή ή όχι η ιστορία αυτή δείχνει με το χαρακτηριστικότερο τρόπο τις διαφορετικές απαντήσεις του καθενός στην ερώτηση: πόσα χρειάζεται ο άνθρωπος; Άλλοι απαντούν "Αρκετά για να ζήσει", άλλοι: "Όσο περισσότερα γίνεται". Οι τελευταίοι σίγουρα πλουτίζουν. Άραγε γίνονται και ευτυχημένοι;

Εύκολα επιβεβαιώνεται το γεγονός ότι πλούτος και ευτυχία συνήθως δεν πάνε μαζί. Όποιος επισκέπτεται την Ευρώπη απορεί με τα σοβαρά πρόσωπα και τα σουφρωμένα φρύδια των ανθρώπων στις πιο ευημερούσες χώρες. Στη Λατινική Αμερική, συχνά μαγεύεται από το γέλιο και την ευτυχία που δέλεει ακόμη και στους φτωχότερους. Κατά τη δεκαετία του '80, ζητήθηκε από Δυτικοευρωπαίους να απαντήσουν στη "μητέρα όλων των ερωτήσεων": είστε ευτυχημένοι; Οι Γερμανοί, -οι πλουσιότεροι- αποδείχτηκαν οι πιο δυστυχημένοι. Οι Ιρλανδοί και οι Πορτογάλοι -οι φτωχότεροι- φάνηκαν οι πιο ευτυχημένοι. Το 1998 παγκόσμια έρευνα της της Agnus Reid Group κατέληξε στη διαμόρφωση ενός Δείκτη Ελπίδας ζητώντας από τους ανθρώπους να απαντήσουν πόσο αισιόδοξοι ένιωθαν για το μέλλον. Η αισιόδοξια κυριάρχησε στην Ευρώπη, ιδιαίτερα στις χώρες εκατέρωθεν του Ρήνου. Στη Γερμανία (κατά κεφαλή ΑΕΠ 28.000 δολάρια), μόλις το 18% των ερωτηθέντων έδλεπαν το μέλλον με προσμονή και στη Γαλλία (26.000 δολάρια) το αντίστοιχο ποσοστό έφτανε το 17%. Αντίστοιχα, Νότια Αφρική (3.500 δολ.) και Βραζιλία (4.400 δολ.) τοποθετήθηκαν στο 42% και 64% του Δείκτη Ελπίδας.

Δεν είναι καινούριο το συμπέρασμα ότι η σχέση μεταξύ υλικής ευημερίας και συναισθηματικής ισορροπίας είναι μάλλον αντιστρόφως ανάλογη. Όταν ο ξυλουργός από τη Γαλιλαία διακήρυξε ότι "ουκ επ' άρτω μόνον ζήσεται άνθρωπος", υπενθύμισε σε όλους όσοι θεωρούν τον άνθρωπο μόνο ως homo oeconomicus τις υλιστικές παρωπίδες τους. Πώς εξηγείται, όμως, το παράξενο αυτό φαινόμενο; η ανθρωπότητα γνωρίζει εξαρχής πως η υπερβολική ψυχανάλυση δε φέρνει την ευτυχία. "Αναρωτήσου αν είσαι ευτυχισμένος και αμέσως θα πάψεις να είσαι" έγραφε ο Τζον Στιούαρτ Μιλ περισσότερο από 100 χρόνια πριν. Για τους διανοούμενους το κινήγι της ευτυχίας είναι κάτι ανάρμοστο για έναν καλλιεργημένο άνθρωπο. Η αγωνία και η απογοήτευση εκλαμβάνονται ως χαρακτηριστικά του εμβριθούς στοχασμού και η καλοπροδαρισμένη συνοφρύωση ως "σήμα κατατεθέν" του.

Είθισται να μην ισχύει τόσο ότι άγνοια σημαίνει μακαριότητα αλλά ότι μακαριότητα σημαίνει άγνοια. Ο πόνος συχνά θεωρείται όχι μόνο προϋπόθεση βαθιάς γνώσης αλλά και λόγος ύπαρξης. Πάσχω, άρα υπάρχω. Ο Μαρσέλ Προυστ, από τους πλέον ανικανοποίητους όλων των εποχών, υποστήριξε ότι ο μοναδικός δυνάμει παράδεισος είναι εκείνος που χάσαμε. Κι αν δεν υπάρχουν σοβαρά προβλήματα μπορούμε πάντα να εφεύρουμε ένα. Η επινόηση προβλημάτων εξυπηρετεί ως κίνητρο μόνο τις τάξεις που αρέσκονται να επιλύουν προβλήματα.

Με τη συνειδητοποίηση ότι "ο πλούτος δε φέρνει την ευτυχία" ζητείται πλέον ένα νέο μέτρο για την ανθρώπινη ανάπτυξη. Η σημερινή κλίμακα, ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών, ταξινομεί τις χώρες με βάση το κατά κεφαλή εισόδημα, το ποσοστό γνώσης ανάγνωσης και γραφής και τον προσδοκώμενο μέσο όρο ζωής. Αυτά τα κριτήρια -τι έκπληξη... - επέλεξαν άνθρωποι με υψηλό κατά κεφαλή εισόδημα, υψηλά επίπεδα γνώσης γραφής και ανάγνωσης και υψηλό προσδοκώμενο μέσο όρο ζωής. Στο δείκτη αυτό μια χώρα με μεγάλο ποσοστό αναλφάβητων και βραχυδίων αγροτών βαθμολογείται στην ουσία με μηδέν. Μια χώρα νευρωτικών με δύο διδακτορικά έκαστος, που ζουν ως τα 90 χρόνια τους, βαθμολογείται με άριστα. Οι Μπακούτου, φυλή του Κογκό, ανέκαθεν θεωρούσαν τη λογική του λευκού ανθρώπου λιγάκι "παλαβή". Τον αποκαλούν "νυχτερίδα που αποφασίζει να πετάξει, αλλά δεν ξέρει πού να πάει".

Αν πιστέψουμε την ιστορία του επιχειρηματία και του ψαρά, σύμφωνοι με τους Μπακούτου είναι και κάποιοι Μεξικανοί.

Εποχή διακοπών σε ένα ψαροχώρι: Αμερικανός επιχειρηματίας παρακολουθεί ντόπιο ψαρά να βγαίνει από τη βάρκα του με μικρή ψαριά. "Γιατί δε μένεις λίγο ακόμη στη βάλσα, να πιάσεις περισσότερα ψάρια;" ρωτά ο επισκέπτης. "Μ' αρέσει να περνώ την ώρα μου με τα παιδιά μου, να παίρνω τον υπνάκο μου με τη γυναίκα μου, να παίζω κιάρα με τους φίλους μου" απαντά ο Μεξικανός. Ο Αμερικανός δεν εντυπωσιάζεται. "Αν δούλευες σκληρότερα, θα μπορούσες να αγοράσεις και δεύτερη βάρκα κι ύστερα ολόκληρο στόλο. Θα μπορούσες να γίνεις επικεφαλής μιας μεγάλης εταιρείας, να μετακομίσεις στη Νέα Υόρκη και να μπεις στη Γουόλ Στρητ. Στο τέλος θα μπορούσες να πουλήσεις τις μετοχές σου και να γίνεις πάμπλουτος". "Κι ύστερα, σενιόρ;" ρωτά ο ψαράς. "Υστερα έρχεται το καλύτερο" απαντά ο επιχειρηματίας "Παίρνεις σύνταξη. Μετακομίζεις σ' ένα μεξικάνικο ψαροχώρι. Παίρνεις τον υπνάκο σου με τη γυναίκα σου και παίζεις με τα παιδιά σου...". (Κείμενο από τον ημερήσιο τύπο)

B. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Ποιο το θέμα και ποια η θέση του συγγραφέα;
2. Ποιους τρόπους πειθούς χρησιμοποιεί;
3. Το κείμενο αρχίζει και τελειώνει με μια αφήγηση. Ποια η σκοπιμότητα της επιλογής αυτής;
4. Να ελέγξετε την αξιοπιστία των τεκμηρίων που αναφέρονται στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου.
5. Σύμφωνα με το συγγραφέα του κειμένου "ο πλούτος δε φέρνει την ευτυχία" και ο τρόπος που ζει σήμερα ο δυτικός άνθρωπος του προκαλεί πολλά προβλήματα. Γνωρίζοντας ότι το κυρίαρχο πρότυπο ζωής στην εποχή μας είναι το καταναλωτικό να διατυπώσετε τη δική σας γνώμη σχετικά με το κατά πόσο ο καταναλωτισμός μπορεί να εξασφαλίσει στον άνθρωπο την ευτυχία. (500 λέξεις)

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί διαφημιστική καταχώριση του WWF (Παγκόσμιος Οργανισμός για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος) σε ξένο περιοδικό.

Είναι δύσκολο να φανταστούμε τη θάλασσα χωρίς ψάρια. Είναι τόσο μεγάλη, τόσο βαθιά, τόσο μυστηριώδης. Δυστυχώς, όμως, έχει θυλό.

Η εντατική αλιεία σε συνδυασμό με τις καταστροφικές τεχνικές που χρησιμοποιούνται αφανίζει τόσο τα ψάρια όσο και το περιβάλλον τους. Καταστρέφει τα ψάρια και έχετε καταστρέψει και τη ζωή των ψαράδων που τα πιάνουν.

Σε παγκόσμια κλίμακα, τουλάχιστον το 60% των σημαντικών, από εμπορική άποψη, θαλασσιών ειδών έχει υπεραλιευθεί ή έχει αλιευθεί σε οριακό σημείο.

Κατά συνέπεια, ορισμένες κυβερνήσεις υποχρεώθηκαν να απαγορεύσουν την αλιεία για εμπορικούς σκοπούς σε κάποιες θαλάσσιες περιοχές.

Μεγάλοι, υψηλής τεχνολογίας στόλοι κυριολεκτικά σαρώνουν οτιδήποτε βρεθεί στο δρόμο τους. Κάθε αλιεύμα που είναι πολύ μικρό ή "άχρηστο" πετιέται πάλι στη θάλασσα πεθαμένο ή ετοιμοθάνατο. Ο όγκος των αλιευμάτων αυτών ξεπερνά τα είκοσι εκατομμύρια τόνους το χρόνο.

Αν σκεφτείτε ότι ο αριθμός αυτός ισοδυναμεί με το ένα τέταρτο του όγκου της ετήσιας παγκόσμιας αλιείας, τότε θα αρχίσετε να συνειδητοποιείτε το μέγεθος του προβλήματος.

Σε μερικά μέρη του κόσμου, για κάθε κιλό γαρίδας που πλάνεται από τις τράτες άλλα 15 κιλά ανύποπτων ψαριών, χελώνων και άλλων θαλάσσιων ειδών χάνονται μόνο και μόνο επειδή βρέθηκαν σε λάθος μέρος τη λάθος στιγμή.

Για μια μέση μερίδα γαριδοσαλάτας που τρώτε θα πρέπει να προσθέσετε στο λογαριασμό σας σχεδόν δύο κιλά νεκρών θαλάσσιων ειδών.

Είναι γεγονός ότι μερικές χώρες έχουν αρχίσει να αναγνωρίζουν το πρόβλημα, αλλά καταλαβαίνετε ότι είναι θέμα ζωτικής σημασίας να θρούμε περισσότερο αειφόρους τρόπους αλιείας, προτού οι ωκεανοί μετατραπούν σε νεκρές θάλασσες.

Θα μπορούσατε να ισχυριστείτε ότι θα ήταν λογικό να δίνεται στα ψάρια αρκετός χρόνος να ανακάμψουν, να αναπαραχθούν και να ενηλικιωθούν και στη συνέχεια να αλιευθούν με τρόπο τέτοιο ώστε να μην επηρεαστούν άλλα είδη.

Αυτή είναι και η ουσία της εκστρατείας του WWF για τις απειλούμενες θάλασσες. Πρόκειται για μια παγκόσμια προσπάθεια με στόχο την αναστροφή των επιπτώσεων της υπεραλιείας στην θαλάσσια ζωή και την προστασία των οικοσυστημάτων της στο παρόν και στο μέλλον.

Έχουμε ήδη συμβάλει στη δημιουργία ενός ανεξάρτητου Εποπτικού Συμβουλίου της Θάλασσας το οποίο θα επιβλέπει την πιστοποίηση ανεξάρτητων ψαρότοπων που θα έχουν καλή διαχείριση. Όπως είναι φυσικό τα προϊόντα που θα προέρχονται από τέτοιες πηγές θα φέρουν ένα λογότυπο που θα επιτρέπει στους καταναλωτές να τα αγοράζουν με καθαρή συνείδηση.

Αυτό, μαζί με άλλες σημαντικές εκστρατείες για τον έλεγχο των κλιματικών αλλαγών και την προώθηση της οικολογικής διαχείρισης των δασών, θα μας βοηθήσει να συνεχίσουμε το μακρύ δρόμο της αποκατάστασης της οικολογικής ισορροπίας.

Αν εσείς ή η εταιρία σας μπορείτε να βοηθήσετε, παρακαλούμε επικοινωνήστε μαζί μας. Θα δεχτούμε κάθε πρόταση ή συμβουλή. Όσα πιο πολλά μεγάλα ψάρια έχουμε με το μέρος μας τόσες περισσότερες πιθανότητες έχουμε να σώσουμε τα μικρά.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποιους τρόπους πειθούς χρησιμοποιεί η διαφήμιση αυτή; είναι πειστική; γιατί; (Παρατηρήστε το πρόσωπο πολλών οημάτων. Τι διαπιστώνετε;)

2. Ποιοι είναι οι αποδέκτες του μηνύματός της;

3. Σε ποια κατηγορία διαφημιστικής πειθούς κατατάσσεται με βάση τη μορφή του μηνύματός της; (να δώσετε και παράδειγμα)

- Μήνυμα που αναπτύσσεται με άμεσο τρόπο
- Αφηγηματικό μήνυμα
- Μήνυμα μονολόγου - διαλόγου
- Μήνυμα που επεξηγεί την εικόνα
- Μήνυμα που στηρίζεται σε τεχνάσματα - ευρημάτα
- Μήνυμα που προσφέρει επιχειρήματα

4. Ποιες διαφημιστικές τεχνικές χρησιμοποιεί; (να δώσετε και παράδειγμα)

- Συνειρμό ιδεών
- Αναλυτική περιγραφή και επίδειξη των ιδιοτήτων του προϊόντος
- Επίκληση στην αυθεντία
- Επίκληση στο συναίσθημα
- Επίκληση στη λογική
- Λανθάνοντα αξιολογικό χαρακτηρισμό

5. Γράψτε ένα διαφημιστικό μήνυμα (σύνθημα ή slogan) που θα συνοψίζει το περιεχόμενο της διαφημιστικής αυτής καταχώρισης.

6. Δεν είναι λίγοι όσοι θεωρούν αναγκαία την εισαγωγή της οικολογικής σκέψης στα σημερινά σχολεία. Γιατί θεωρείται απαραίτητη μια τέτοια κίνηση; Ποιο το περιεχόμενο της περιβαλλοντικής αγωγής; Νομίζετε ότι η περιβαλλοντική αγωγή στο σχολείο μπορεί να έχει ουσιαστική συμβολή στην αντιμετώπιση του οικολογικού προβλήματος;

A. ΚΕΙΜΕΝΟ

Κανείς δεν θα μπορούσε να φανταστεί πριν λίγα χρόνια πόσο επίκαιρη θα γινόταν η αρετή της ανεκτικότητας. Κανείς δεν μπορούσε να προβλέψει ότι οι εθνικές και θρησκευτικές διαφορές ήταν δυνατό να εκτραπούν τόσο εύκολα σε μίσος, το οποίο θα όπλιζε στρατούς και θα τους ωθούσε σε αιματηρές συγκρούσεις, θα γεννούσε εμπρηστές που με τους πυρσούς τους θα πορπολούσαν κατοικίες αλλοδαπών, θα ενέπνεε δημοσιογράφους να προτρέψουν σε πρωτοσέλιδα εφημερίδων τους πολιτικούς με συνθήματα όπως "Τσακίστε τους εχθρούς". Και όμως, παρόμοια φαινόμενα αποτελούν σήμερα πραγματικότητα. Γίνεται έτσι ξαφνικά επιτακτική η ανάγκη να ξανασκεφτούμε μια αρετή που μέχρι πριν από λίγο όλοι θεωρούσαμε ότι ανήκει στα πολιτιστικά μας αυτονόητα: την αρετή της ανεκτικότητας.

Οι αγώνες για ανεξιθρησκία, για κατάργηση των φολετικών διακρίσεων, για ελευθερία του λόγου και της συνείδησης, για αποποινικοποίηση του φρονήματος και πάνω από όλα, για καθιέρωση φιλελεύθερων και δημοκρατικών θεσμών, συνδέονται άρρηκτα με το αίτημα της ανεκτικότητας.

Η αξία της ανεκτικότητας προκύπτει ανάγλυφα αν τη συγκρίνουμε με το αντίθετό της: τον φανατισμό και τη μισαλλοδοξία. Καθημερινή εμπειρία όλων μας είναι ότι στον κόσμο δεν επικρατούν ενιαίες θρησκευτικές, πολιτικές ή ηθικές αντιλήψεις και ότι στα διάφορα πρακτικά ερωτήματα που απασχολούν ένα μεγαλύτερο ή μικρότερο κύκλο ανθρώπων δεν δίνονται συνήθως ομόφωνες απαντήσεις. Φανατικός και μισαλλόδοξος δεν είναι απλώς όποιος είναι πεισμένος ότι οι δικές του αξίες, απόψεις και προτάσεις είναι ορθότερες. Αποκλείει εκ των προτέρων το να έχουν οι άλλοι ορθές αξίες, απόψεις και προτάσεις.

Αντίθετα, η ανεκτικότητα είναι η στάση εκείνου που, αν επιμένει στις απόψεις του, είναι επειδή έχει προηγουμένως προσπαθήσει να ελέγξει την ορθότητά τους. Είναι η στάση εκείνου που δέχεται εκ των προτέρων ότι μπορεί να έχει κάνει λάθος στις εκτιμήσεις του και που θεωρεί ευπρόσδεκτα τα επιχειρήματα των άλλων, γιατί τον βοηθούν να οξύνει τον έλεγχό του.

Η ηθική της ανεκτικότητας είναι ηθική της ειρήνης. Αξιώνει από όλους μας, εν όψει του γεγονότος ότι μας χωρίζουν πολλά πράγματα, να προτάσσουμε πάντα αυτά που μας ενώνουν. Και σήμερα μας ενώνουν πολύ περισσότερα πράγματα από όσα ένωναν τους ανθρώπους σε παλαιότερες εποχές. Μας ενώνει όχι απλώς η επιθυμία αποφυγής του πολέμου, αλλά και η συνείδηση ότι μόνο με τον συντονισμό των προσπαθειών όλων μας μπορούν πια να εξασφαλιστούν ακόμη και οι φυσικές και βιολογικές προϋποθέσεις της επιβιώσής μας.

B. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να παρουσιάσετε σε μια παράγραφο:

- α. το πρόβλημα που απασχολεί τον συγγραφέα,
- β. τη θέση που παίρνει απέναντι σ' αυτό,
- γ. τα επιχειρήματα που επιστρατεύει για να στηρίξει τη θέση του και
- δ. το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει.

B.1. Ποια είναι η βασική ιδέα του κειμένου και με ποιά μέθοδο την αναπτύσσει ο συγγραφέας;

B.2. Να σχολιάσετε την επιλογή του πομπού όσο αφορά τη λειτουργία της γλώσσας (αναφορική, ποιητική).

B.3. Να δώσετε τίτλο στο κείμενο, που να ταιριάζει στο ύφος του.

B.4. Να σχολιάσετε τη συνεκτικότητα και συνοχή του κειμένου.

B.5. *ανεκτικότητα, αλλοδαπός, κατάργηση*: να δώσετε τα συνώνυμα και αντώνυμα των λέξεων.

Γ. Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, που χαρακτηρίζεται από τα κύματα της μετανάστευσης και τις οικονομικές και πολιτισμικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ των λαών, η διαπολιτιστική διάσταση της εκπαίδευσης αποτελεί αναγκαιότητα ότι πρέπει να αντιμετωπίσει η ελληνική κοινωνία αυτή τη νέα πραγματικότητα; Να παραθέσετε τις απόψεις σας σε ένα αποδεικτικό δοκίμιο που δεν θα ξεπερνά τις 600 λέξεις.

ΚΕΙΜΕΝΟ

Η πεμπουσία του πολιτισμού της δημοκρατίας είναι η πηγή νομιμότητας, γιατί απ' αυτήν πηγάζουν: εξουσία, οργάνωση, συμπεριφορές, ηθικοί κώδικες. Η δημοκρατία που βασίζεται στον πολίτη οικοδομείται με βάση τη συμμετοχή, η οποία συχνά εκφράζεται με την αμφισβήτηση και την αναζήτηση. Στις σημερινές «δημοκρατικές» κοινωνίες η πολιτική είναι το αποτέλεσμα της διαπραγματεύσεως μεταξύ ομάδων συμφερόντων. Όπως είναι γνωστό, σε μια αστική κοινωνία υπάρχει πλήθος τέτοιων ομάδων, π.χ., γιατρών, μηχανικών, πανεπιστημιακών, επιχειρήσεων, και η κοινωνία γίνεται αντιληπτή μόνο ως άθροισμα αυτών των ομάδων. Το άτομο - πολίτης απομονώνεται και οι σημαντικές αποφάσεις λαμβάνονται χωρίς τη συμμετοχή του αλλά ύστερα από διαπραγματεύσεις με τις ενδιαφερόμενες ομάδες. Στις κοινωνίες αυτές η παιδεία δομείται με βάση την επιδίωξη του ατομικού συμφέροντος και οι έννοιες της ανιδιοτέλειας και συμμετοχής, συστατικά της δημοκρατίας, χάνουν το νόημά τους. Το άτομο, με εφόδια τη γνώση και τις δεξιότητες, αυξάνει την προστιθέμενη αξία του, επιλέγει την κοινωνική απομόνωση, θυσιάζει την ενεργό συμμετοχή του για το «κοινό καλό» και αναζητά τη δική του πορεία στα πλαίσια της συντεχνιακής κοινωνίας.

Ο σημερινός άνθρωπος (homo economicus) έχει σημαδέψει τον πολιτισμό του με το χρήμα, την αγορά, την παγκοσμιοποίηση, τις συγχωνεύσεις και τις εξαγορές επιχειρήσεων, τους χρηματιστές (που έχουν αντικαταστήσει την παραγωγικότητα και την καινοτομία και πουλούν και αγοράζουν χαρτιά χωρίς αντίκρισμα - J. R. Paul, Ροές, 2001). Στο δημόσιο διάλογο, οι απόψεις πολιτών, αν δεν εκφράζουν επίσημες θέσεις μιας ομάδας, θεωρούνται περιθωριακές - και οι ειδικοί υπερασπίζονται τους χρηματοδότες τους.

Η συντεχνιακή αντίληψη οδηγεί τις ομάδες στην άσκηση πίεσης στους πολιτικούς. Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα τον αποπροσανατολισμό των αντιπροσώπων του λαού και των δημόσιων λειτουργών από την προώθηση και προάσπιση του κοινού καλού. Η παρατήρηση αυτή δεν έχει σε καμία περίπτωση σκοπό να αποδείξει ότι οι πολιτικοί είναι διεφθαρμένοι αλλά να τονίσει τις δυσλειτουργίες που προέρχονται από την υπονόμευση του αντιπροσωπευτικού μας συστήματος. Οι πολιτικοί αντιμετωπίζουν πολλές δοκιμασίες κατά την άσκηση της λαϊκής εκπροσώπησης.

Στο σημερινό πολιτικό περιβάλλον είναι εύλογο οι οργανωμένες ομάδες να αντιστέκονται σε αυθαιρεσίες της πολιτικής ηγεσίας και να επιλέγουν αποτελεσματικές μεθόδους πάλης για την προάσπιση των συμφερόντων των μελών τους. Το γεγονός αυτό, όμως, αναπαράγει το συντεχνιακό σύστημα και προσανατολίζει τις κυβερνήσεις σε προσπάθειες οργάνωσης με πρότυπα και προδιαγραφές επιχειρήσεων. Οι πολίτες αντιμετωπίζονται ως «πελάτες» τόσο της κυβέρνησης όσο και των κρατικών λειτουργών. Στην πραγματικότητα οι πολίτες είναι ιδιοκτήτες - είναι οι εργοδότες.

Σε μια δημοκρατική κοινωνία ο ενεργός πολίτης θα πρέπει να εφοδιάζεται με γνώση, δημιουργικότητα, φαντασία, ήθος λογική και μνήμη (αυτός που δεν γνωρίζει ιστορία είναι καταναγκασμένος να παραμείνει παιδί ... και η παιδικότητα συνδέεται με την παιδιαστική βεβαιότητα). Μ' ένα τέτοιο οπλοστάσιο θα μπορεί να συμβάλλει στην εμπέδωση της δημοκρατικής συνείδησης και την αίσθηση του κοινού καλού. Σε μια αναδυόμενη κοινωνία που φιλοδοξεί να κυριαρχεί σ' όλες τις εκφάνσεις της η ποιότητα απαιτεί ένα εκπαιδευτικό σύστημα το οποίο θα μαθαίνει και θα ασκεί το άτομο - πολίτη στην κριτική σκέψη (θα τον μορφώνει), θα τον εφοδιάζει με τα απαραίτητα εργαλεία για να μπορεί να ανταποκριθεί στις απίστευτες αλλαγές και στη διαχείριση του τεράστιου όγκου της πληροφορίας, θα τον καθιστά ικανό να παίζει με την αβεβαιότητα και θα του καλλιεργεί ένα όραμα σύμφωνα με το οποίο θα αισθάνεται το χρέος να παραμερίζει τα προσωπικά του συμφέροντα και να αποφεύγει την κοινοβιακή θεώρηση των πραγμάτων.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

A. Είστε ο επιμελητής της ύλης της εφημερίδας και αποφασίζετε, ελλείψει χώρου, να δημοσιεύσετε την περίληψη του κειμένου σε έκταση 100 - 120 λέξεων, ακολουθώντας την ίδια συλλογιστική πορεία.

B1. α) Να εντοπίσετε το θέμα του άρθρου και τα σημεία του κειμένου που πιστοποιούν το χαρακτήρα του.
β) Με βάση το θέμα του, σε ποια ειδικότερη κατηγορία θα κατατάσσετε το συγκεκριμένο άρθρο;

2. Ποια η κύρια συλλογιστική πορεία που ακολουθεί ο συγγραφέας;

3. Να χωρισθεί το κείμενο σε δύο ευρύτερες θεματικές ενότητες και να πηλοδοτηθούν.

4. Χρησιμοποιείστε τις παρακάτω λέξεις σε φράσεις, εντάσσοντάς τες στο κατάλληλο γλωσσικό πλαίσιο: **ηθικοί, κώδικες, δομείται, αποπροσανατολισμό, δυσλειτουργίες, δημιουργικότητα.**

Γ. Το δημοκρατικό πολίτευμα θεμελιώνεται στη συμμετοχή του απλού πολίτη στους θεσμούς και στις λειτουργίες που έχουν θεσπιστεί, έτσι ώστε η αποχή απ' αυτούς να οδηγεί σε παραλυσία του. Σ' ένα άρθρο, το οποίο προορίζεται για δημοσίευση στη σχολική εφημερίδα, αναφέρεστε - χρησιμοποιώντας την επίκληση στο συναίσθημα αλλά και τα κατάλληλα επιχειρήματα - σε όλες εκείνες τις αλλαγές που είναι απαραίτητες για να ενθαρρυνθεί η συμμετοχή του νέου στην πολιτική ζωή (500 - 600 λέξεις).

B5. Να γράψετε ένα συνώνυμο και ένα αντώνυμο για καθένα από τις παρακάτω λέξεις: υπερφίαλος, συναίνεση, χιμαιρικός.

B6. Να ετυμολογήσετε και να δώσετε τη σημασία που έχουν οι παρακάτω λέξεις στο κείμενο: συνωστίζομαι, επίτευγμα, δυσφορία, κοσμογονικός.

A. ΚΕΙΜΕΝΟ: Τι θα γνωρίζουν για μας τα αντίγραφα μας

Θαυμαστά τα έργα της επιστήμης. Ανεπαρκής να τα συλλάβει η αντίληψή μου. Αποστηθίζεις μόνον τους φωτεινούς τίτλους. Γι' αυτό και η γλώσσα μου, ως αμαθής, προσέχει και ποτέ δεν πατάει το πόδι της σε τέτοια σκοτεινά εδάφη. Το να σχολιάσω μian ανακάλυψη μου φαίνεται πιο υπερφίαλο από το να επιχειρήσω να πιάσω τα άστρα. Κι αν τώρα παραβαίνω τη σοβαρότητά μου, και συνωστίζομαι κι εγώ έξω από το θόρυβο και τη μεγάλη ανησυχία που ξεσήκωσε το επίτευγμα της κλωνοποίησης, είναι γιατί με παρέσυρε ένα τρελό τηλεφώνημα φίλης φανατικής οικολόγου: "Οι τρομοκράτες τοποθέτησαν νέα δόμβα στα θεμέλια της ύπαρξής μας και, πάει, όπου να 'ναι θα τιναχτεί στον αέρα η ατομικότητά μας, αυτό το μεγαλειώδες δώρο που έδωσε στον καθένα μας η φύση. Να ληφθούν μέτρα".

Ποια μέτρα αλήθεια; Η μοίρα της ανθρωπότητας είναι σαν τη Λερναία Ύδρα. Κόβεις το κεφάλι της φυματίωσης και φυτρώνει στη θέση του ο καρκίνος, κόβεις τη σχιζοφρένεια και πετάγεται το κεφάλι των πυρηνικών όπλων, μισοκόβεις το Έιτζ και φυτρώνει το κεφάλι της κλωνοποίησης. Ο μοιραίος γενετικός τύπος, ασφαλής πια, φυλάσσεται στα άδυστα της μνήμης των ηλεκτρονικών υπολογιστών και ασφαλέστερος στις κρυψώνες της εργοδότης σκοπιμότητας που χρηματοδότησε και την έρευνα: αναρωτιέμαι αν στοιχίζει φθηνότερα η παραγωγή ύπαρξης από όσο το χαπάκι για τη θεραπεία του καρκίνου.

Και καλά ν' ανατίσουν τα πρόβατα, τα πλάσματα των δασών και η παρέα της μοναχικής ατμόσφαιρας: τα πετούμενα. Και επάρκεια σφαγής θα έχουμε, και χωρίς δεσμεύσεις θα μπορούν πια οι κυνηγοί να αξιοποιούν τα δόλμα τους σημαδεύοντας τη μοναδική δυνατότητα των φτερών.

Αλλά ο άνθρωπος; Σωστά διατυλώνω το ενδεχόμενο να αναπαράγεται κατ' εικόνα και ομοίωσή του, σε όσα αντίγραφα θέλει; Κι αν δε θέλει, πόσο σεβαστό θα είναι, πώς θα επανδρωθούν τα ακραία οράματα με επιστρατευμένα "Ρομποκόπ; Μου είναι αδιανόητο ότι ανθρώπινο πλάσμα θα γεννιέται άμοιρο μάλλον μητρικού φίλτρου. Ένα πλάσμα ορφανό εντέλει. Πώς να προβλέψεις με τι ασυνήθιστα, δικά του ένστικτα θα διεκδικήσει την επιβίωσή του, ποια εκδικητικότης θα λανθάνει για τη μυστηριώδη ορφάνια του. Καθόλου παράξενο κάποια στιγμή να γυρίσουν τ' αντίγραφα και να τρώνε το πρωτότυπο.

Ένα θλιβερό υποκατάστατο αθανασίας. Μια ακόμα ελπίδα για μεταθάνατον ζωή. Τι θα γνωρίζουν για μας τα αντίγραφα μας; Πόσο πιστά θα ξέρουν να διαχειρίζονται όσα μας πόνεσαν, μας απέλπισαν, όσα, αγατώντας τα, τα διασώσαμε; Θα αναπαραχθεί, επομένως, και ο ψυχισμός μας; Μα, Θεέ μου, η ψυχή δεν αντιγράφεται με καμία ανακάλυψη.

Ψυχραιμία. Ας περιμένουμε να εκδηλώσει τη δυσφορία του ο Θεός. Γιατί καθόλου, δέβαια, δε θα του αρέσει να του επιβληθεί, με το έτσι θέλω, συντέταρος στη δημιουργία μας. Ό,τι και να ισχυρίζονται οι πίθηκοι, εμείς το Θεό διαλέξαμε για πλάστη μας. Επειδή ως αόρατος είναι όμορφος, ως αόρατος είναι ανεξακρίδωτα φταίχτης και, προπάντων, γιατί αόρατος ευκολότερα υπάρχει.

Ψυχραιμία. Άλλωστε εμείς οι μεγάλοι, όταν θα ενσαρκωθεί η απειλή, θα βλέπουμε την κλωνοποίηση από τη ρίζα μόνον. Ας φοράνε, λοιπόν, οι νέοι φυλαχτό την ευχή μου: ποτέ μη δεχτούν να προέλθει ο άνθρωπος από άλλη μέθοδο, παρά μόνον από εκείνη που εφαρμόζει η έλξη, μόνον από τη μεθυστική πειθώ που ασκεί ο έρωτας, μόνον από την αβίαστη ευτυχισμένη συναίνεση των σωμάτων, τη γοργή έστω, τη χιμαιρική έστω, αλλά κάθε φορά σαν καινούργια κοσμογονική ανακάλυψη.

(Κική Δημουλά, περιόδ. ΜΕΤΡΟ)

B. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

B1. Σε ποιο γραμματειακό είδος ανήκει το παραπάνω κείμενο; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

B2. Ποιο είναι το θέμα και η θέση της Δημουλά και σε ποια μέρη του δοκιμίου διατυπώνονται;

B3. Ποιους τρόπους πειθούς χρησιμοποιεί η συγγραφέας για να υποστηρίξει τις απόψεις της; Να αναφέρετε επί έν αντιπροσωπευτικό παράδειγμα.

B4. Να γράψετε μια παράγραφο 130 - 140 λέξεων με τη μέθοδο σύγκριση-αντίθεση και θεματική περίοδο: Η κλωνοποίηση χαρακτηρίζεται ως η μεγαλύτερη ανακάλυψη του αιώνα, με πολλές, όμως, αρνητικές συνέπειες.